CHET TILLAR VA ADABIYOTINI O‘QITISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

MAVZUSIDAGI XALQARO KONFERENSIYA MATERIALLARI



Farg‘ona
2026-yil 2-may

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG‘ONA DAVLAT UNIVERSITETI
INGLIZ TILI VA ADABIYOTI FAKULTETI

Ingliz tilini o‘qitish metodikasi kafedrasi

“CHET TILLAR VA ADABIYOTINI O‘QITISHDAGI ZAMONAVIY YONDASHUVLARI”

mavzusidagi xalqaro konferensiya

MATERIALLAR TO‘PLAMI

Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2026-yil 16- yanvardagi 11-sonli buyrug‘iga asosan Farg‘ona davlat universiteti Ingliz tili va adabiyoti fakulteti Ingliz tilini o‘qitish metodikasi kafedrasi bilan birgalikda 2026-yilning 2-may kuni “Chet tillar va adabiyotini o‘qitishning zamonaviy yondashuvlari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman o‘tkazildi.

Farg‘ona - 2026

interactive learning opportunities. Such technological tools facilitate individualized learning pathways, enabling students to progress at their own pace while receiving immediate feedback.

Moreover, the shift towards a learner-centered paradigm has redefined the role of the teacher. In this framework, the teacher functions primarily as a facilitator, mentor, and guide, supporting learners in constructing their own knowledge. This approach acknowledges individual differences in learning styles, motivation, and cognitive abilities, thereby promoting a more inclusive and effective educational environment.

In conclusion, modern methods of teaching foreign languages represent a paradigm shift from traditional instruction to dynamic, interactive, and technology-enhanced learning. By fostering communicative competence, learner autonomy, and critical thinking, these approaches significantly improve the quality and effectiveness of language education. Consequently, learners are better equipped to navigate the demands of communication in a globalized and multilingual world.

References:

1. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. — Approaches and Methods in Language Teaching
2. Ellis, R. — Task-based Language Learning and Teaching
3. Chappelle, C. A., & Sauro, S. — The Handbook of Technology and Second Language Teaching and Learning
4. Benson, P. — Teaching and Researching: Autonomy in Language Learning
5. Lightbown, P. M., & Spada, N. — How Languages are Learned

Bo‘lajak shifokorlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik asoslari

Dadadjanova Feruza Maxamadyusupovna
Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti, tayanch doktorant
Mail.ru: feruzadadadjanova30@mail.ru

Annotatsiya

Mazkur maqolada bo‘lajak shifokorlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik asoslari tahlil qilinadi. Tibbiy ta’lim tizimida ingliz tilini o‘qitish jarayoni talabalarning nafaqat til bilimlarini, balki ularning kognitiv, kommunikativ va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirish bilan bog‘liq yaxlit pedagogik jarayon sifatida ko‘rib chiqiladi. Maqolada diskursiv kompetensiyaning mohiyati, uning tibbiy ta’lim jarayonidagi o‘rni hamda tibbiyot talabalari uchun ingliz

tilidagi ilmiy va professional matnlar bilan ishlashning metodik jihatlari yoritilgan. Shuningdek, tibbiyot talabalarida grammatik va diskursiv kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan mashqlar tizimi, klinik holatlar, professional matnlar hamda mustaqil ta'lim jarayonining ahamiyati tahlil qilingan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, diskursiv kompetensiyani rivojlantirish tibbiyot talabalari uchun ilmiy matnlarni samarali idrok etish, professional muloqotni tashkil etish va ingliz tilidan kasbiy faoliyat hamda ilmiy tadqiqot vositasi sifatida foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar

bo'lajak shifokorlar, kasbiy kompetentlik, diskursiv kompetensiya, grammatik kompetensiya, tibbiy ta'lim, ingliz tilini o'qitish metodikasi, tibbiy diskurs, kasbiy kommunikatsiya, pedagogik yondashuvlar, mustaqil ta'lim.

Аннотация

В данной статье анализируются педагогические основы развития профессиональной компетентности будущих врачей. Процесс обучения английскому языку в системе медицинского образования рассматривается не только как освоение языковых знаний, но и как целостный педагогический процесс, направленный на формирование когнитивных, коммуникативных и дискурсивных компетенций студентов. В статье раскрывается сущность дискурсивной компетенции, её роль в системе медицинского образования, а также методические аспекты работы с научными и профессиональными текстами на английском языке для студентов медицинских вузов. Кроме того, анализируется система упражнений, направленных на развитие грамматической и дискурсивной компетенций студентов-медиков, а также значение клинических случаев, профессиональных текстов и самостоятельной работы в образовательном процессе. Результаты исследования показывают, что развитие дискурсивной компетенции способствует более эффективному восприятию научных текстов, формированию профессиональной коммуникации и расширяет возможности использования английского языка как средства профессиональной деятельности и научных исследований.

Ключевые слова

будущие врачи, профессиональная компетентность, дискурсивная компетенция, грамматическая компетенция, медицинское образование, методика преподавания английского языка, медицинский дискурс,

профессиональная коммуникация, педагогические подходы, самостоятельное обучение.

Abstract

This article analyzes the pedagogical foundations for developing the professional competence of future physicians. In the system of medical education, teaching English is considered not only as the acquisition of language knowledge but also as a holistic pedagogical process aimed at developing students' cognitive, communicative, and discursive competencies. The article examines the essence of discursive competence, its role in medical education, and methodological approaches to working with scientific and professional English-language texts for medical students. In addition, the study analyzes a system of exercises aimed at developing grammatical and discursive competencies, as well as the importance of clinical cases, professional texts, and independent learning in the educational process. The research findings demonstrate that the development of discursive competence improves students' ability to comprehend scientific texts effectively, enhances professional communication skills, and expands the possibilities of using English as a tool for professional activity and scientific research.

Keywords

future physicians, professional competence, discursive competence,

Bugungi kunda tibbiy ta'lim tizimida ingliz tilini o'qitish nafaqat aniq strategiya va usullarni qo'llash orqali amalga oshiriladi, balki talabalarning kognitiv, kommunikativ va diskursiv rivojlanishini o'z ichiga olgan chet tilidagi kompetentsiyani shakllantirishning yaxlit jarayoni sifatida tushuniladi.

Diskursiv kompetentsiya alohida ahamiyatga ega bo'lib, u kelajakdagi shifokorning kasbiy sohada izchil og'zaki va yozma bayonotlarni etarli darajada idrok etish, tahlil qilish va yaratish qobiliyati sifatida tushuniladi Canale & Swain, 1980). Tibbiyot oliy o'quv yurtlari talabalari uchun, ayniqsa pediatriya yo'nalishi bo'yicha, ingliz tilidagi diskursiv ko mpetensiya quyidagilarni nazarda tutadi:

- ilmiy va tibbiy matnlarning tuzilishi va mantig'ini tushunish;
- ingliz tilidagi maqolalarda asosiy ma'lumotlarni ajratib ko'rsatish qobiliyati;
- matn mazmunini ma'lum bir klinik vaziyat bilan bog'lash qobiliyati;
- kasbiy mavzularda og'zaki/yozma xabarlarni talqin qilish, bahslashish va qurish ko'nikmalarini rivojlantirish.

Haqiqatdan ham, ingliz tilidagi ilmiy maqolalar, protokollar va klinik ko'rsatmalarga duch kelgan tibbiyot talabalari uchun diskursiv kompetentsiyani shakllantirish ayniqsa muhimdir. Ilmiy matnlar yuqori darajadagi murakkablik, terminologiya va maxsus tashkilot bilan to'yinganlik (kirish, usullar, natijalar, muhokama) bilan ajralib turadi. Shu munosabat bilan o'qishni o'rganish nafaqat individual so'zlar yoki jumlalarni tushunish bilan cheklanib qolmaydi, balki yaxlit nutqni, uning pragmatik va kognitiv xususiyatlarini o'zlashtirishga qaratilgan.

Shu asosda tibbiyot sohasidagi talabalar uchun yaratilgan ingliz tili darsligida nafaqat so'z boyligini to'ldirishga qaratilgan matnlar va mashqlar, balki tibbiy nutqlarni tahlil qilish, rekonstruktsiya qilish va ishlab chiqarish bo'yicha topshiriqlar ham bo'lishi kerak.

Quyidagilar misol bo’lishi mumkin:

- klinik holatlarni o'qish va ularni keyinchalik Case presentation formatida muhokama qilish;
- ingliz tilidagi maqolalarga izoh va Referat;
- haqiqiy stsenariylarga asoslangan "shifokor–bemor" yoki "shifokor–shifokor" dialoglarini modellashtirish;
- matnning mantiqiy tuzilishini aniqlash bo'yicha mashqlar (muammo-usullar- xulosalar).

Shunday qilib, tibbiyot mutaxassisliklari talabalariga ingliz tilini o'rgatishda diskursiv kompetentsiyaga e'tibor qaratish:

- ilmiy matnlarni idrok etish samaradorligini oshirish;
- asosli kasbiy aloqani qurish qobiliyatini rivojlantirish;
- bilimlarning fanlararo integratsiyasini ta'minlash (tibbiyot + til);
- bo'lajak mutaxassislarni ingliz tilini kasbiy faoliyat va tadqiqot ishlari vositasi sifatida ishlatishga tayyorlash.

Talabalar kommunikativ tayyorgarlikning ikkita o'zaro bog'liq sohasini — grammatik va diskursiv kompetentsiyani maqsadli ravishda shakllantirish uchun o'zlarining tibbiy mutaxassisliklari bilan tematik ravishda bog'liq bo'lgan matnlarni taklif qilishlari maqsadga muvofiqdir. Janr va leksik jihatdan takrorlanadigan professional matnlar (tibbiy tarixlar, epikrizlar, klinik tavsiyalar, tekshiruv protokollari) bilan tizimli ishlash tibbiy nutqqa xos bo'lgan grammatik modellarni avtomatlashtirishni ta'minlaydi (alomatlar va tarixni tavsiflashda vaqtinchalik shakllar, protokollardagi passiv tuzilmalar, davolash rejalaridagi shartli tuzilmalar) va shu bilan birga izchil og'zaki va yozma matnlarni yaratish qobiliyatini rivojlantiradi. bayonotlar:

mavzuni ushlab turish, birlashishni ta'minlash (mos yozuvlar vositalari, mantiqiy bog'lanishlar, tematik-rematik joylashtirish), janr yaxlitligi va argumentligini saqlab qolish.

Shunga asoslanib, biz zamonaviy adabiyot va mashqlarni tanlashni grammatikaga yo'naltirilgan va diskursiv yo'naltirilgan vazifalarni professional kontekstda birlashtirishga yo'naltiramiz. Birinchi holda, bu klinik holatlar materiallari bo'yicha grammatik tuzilmalarni maqsadli o'qitish (vaqt va passiv ovoz bo'yicha gap-fill, protokollarda aktivni passivga o'zgartirish, klinik algoritmlarda shartli davrlarni qurish). Ikkinchisida-kompozitsiya va izchillik uchun vazifalar: epikrizning "tarqoq" paragraflarini qayta tuzish, hisobotlarga aloqa vositalarini kiritish, "anamnez>tekshirish>tashxis>terapiya" ni qayta tuzish, mavzu bo'yicha izchil mini-sharhlar yozish. Misol tariqasida biz tibbiyot sohasi uchun keng tarqalgan tematik klasterni olamiz (masalan, bolalardagi o'tkir respirator infektsiyalar): talabalar mikrotekstlarda kerakli grammatik modellarni ishlab chiqadilar (simptomlarning tavsifi, tekshiruv natijalari), so'ngra izchil diskursiv mahsulotni ishlab chiqaradilar — tibbiy tarixning janr va mantiqiy-semantik talablariga rioya qilgan holda og'zaki hisobot yoki yozma tibbiy tarix nutq.

Shuningdek, tibbiy ta’lim talabalari o'zlarining kasbiy sohalariga bevosita tegishli matnlar bilan mustaqil ishlashlari kerakligini ta'kidlash muhimdir. Bunday ish nafaqat so'z boyligini to'ldirish va og'zaki nutqni rivojlantirish manbai, balki grammatik kompetentsiyani shakllantirishning muhim shartidir, chunki haqiqiy tibbiy materiallarga (anamnezlar, tekshiruv protokollari, klinik qo'llanmalar) muntazam murojaat qilish vaqtinchalik shakllarni, passiv ovozni, shartli tuzilmalarni va professional nutqqa xos bo'lgan boshqa grammatik tuzilmalarni birlashtirishga yordam beradi.

Boshqa tomondan, yozma topshiriqlar nafaqat yodlash jarayonlarini kuchaytiradi, balki yozma aloqada o'rganilgan grammatik modellardan foydalanish qobiliyatini shakllantiradi, bu esa kelajakdagi shifokorning kasbiy til savodxonligi darajasini oshiradi.

Zamonaviy sharoitda tibbiy ta'lim talabalarning mustaqil ishlarini rivojlantirishga qaratilgan, chunki bu mustaqil ishlash qobiliyati kelajakdagi shifokorlarga tez o'zgaruvchan voqelik sharoitida kasbiy faoliyatga muvaffaqiyatli moslashishga imkon beradi. Shu nuqtai nazardan, talabalarning izchil og'zaki va yozma bayonotlarni tuzish, tibbiy matnni (anamnez, tekshiruv, tashxis, davolash) tuzish, kasbiy muloqotda uyg'unlik va izchillikni kuzatish qobiliyatida namoyon bo'ladigan diskursiv kompetentsiya juda muhimdir.

Mustaqil ish nafaqat bilim va ko'nikmalarni chuqurlashtirish usuliga, balki analitik va tanqidiy fikrlashni shakllantirish vositasiga aylanadi. Bu talabalarga zamonaviy tibbiy diagnostikani samarali o'zlashtirishga va shu bilan birga professional yo'naltirilgan aloqa ko'nikmalarini rivojlantirishga imkon beradi.

Shuning uchun ingliz tilida o'qish va yozishni o'rganayotganda amaliy mashg'ulotlarda ham, mustaqil ishda ham bajariladigan mashqlar turlarini aniq aniqlash kerak. Ushbu mashqlar grammatik kompetentsiyani (til tuzilmalaridan foydalanishning to'g'riligi) va diskursiv kompetentsiyani (kasbiy nutqning izchilligi va mantig'i) har tomonlama rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi kerak.

Agar vaziyatni kelajakdagi shifokorlarning til ko'nikmalarini shakllantirish nuqtai nazaridan ko'rib chiqsak, kasbiy faoliyatning ikki sohasi o'rtasidagi farq aniq bo'ladi. Umumiy amaliyot shifokori o'z kuzatuvlari va xulosalari natijalarini asosan og'zaki ravishda bemorlar bilan muloqot qilish orqali namoyish etadi, boshqa tibbiyot va farmatsevtika sohalari vakillari esa tadqiqot natijalarini yozma hisobotlarda, maqolalarda va protokollarda qayd etishadi. Ushbu ikkala faoliyat turi faqat matnlar bilan muntazam ishlash, professional adabiyotlarni o'qish va tahliliy tushunish sharti bilan mumkin.

Grammatik va diskursiv kompetensiyalar nuqtai nazaridan o'rganishni atamalarni mexanik yodlash bilan cheklangan an'anaviy modellarga qisqartirish xato. Chet tilini muvaffaqiyatli kasbiy bilish talabalardan nafaqat tibbiy terminologiyani quloq yoki o'qish orqali tanib olish va tushunishni, balki grammatik jihatdan aniq konstruktsiyalarni qo'llash va og'zaki va yozma ravishda mantiqiy izchil, izchil bayonotlarni yaratish qobiliyatini talab qiladi. Amaliy mashg'ulotlar talabalarni reproduktiv mashqlarning "ayanchli doirasi" dan tashqariga chiqarib, ularga kasbiy nutq me'yorlarini hisobga olgan holda o'z matnlarini — og'zaki va yozma matnlarni yaratish erkinligini berishi kerak.

Chet tilini kasbiy darajada o'qitish metodologiyasining maqsadi tibbiy ta’lim talabalarida asosiy kompetentsiyalarni shakllantirishdan iborat bo'lib, ular orasida grammatik kompetentsiya (til tuzilmalaridan foydalanishning aniqligi va to'g'riligi) va diskursiv kompetentsiya (matnning izchilligi, izchilligi va kompozitsion yaxlitligi) muhim o'rin tutadi. Yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, ingliz tilida o'qish va yozish qobiliyatlari shifokorning kelajakdagi kasbiy faoliyati bilan chambarchas bog'liq: o'qish grammatik modellarni o'zlashtirishga yordam beradi va yozish ularni mustahkamlaydi va yaxlit matnlarni yaratish qobiliyatini rivojlantiradi.

- shunga ko'ra, metodologiyaning vazifalari tibbiyot talabalarining vakolatlarini uch jihatdan rivojlantirishni o'z ichiga oladi:

- umumiy kasbiy (ilmiy manbalar bilan ishlash qobiliyati, so'zlarning aniqligiga rioya qilish),
- kasbga yo'naltirish (odatdagi kasbiy vaziyatlarda grammatika va diskursiv vositalardan foydalanish),
- ixtisoslashgan tibbiy (tibbiy tarixni yuritish, epikrizni yozish, chetlab o'tishda og'zaki hisobot tuzish).

Uslubiy darajada o'qitish integral yondashuvlardan foydalanishga asoslangan — matnni tahlil qilish, kompetentsiyaga asoslangan va kontekstga yo'naltirilgan yondashuv, shuningdek asosiy printsiplar: aloqa va fanlararo muvofiqlashtirish, bu talabalarda tibbiyotda professional aloqa uchun barqaror grammatik va diskursiv ko'nikmalarni shakllantirishni ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Canale M., Swain M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing // Applied Linguistics. – 1980. – Vol. 1(1). – P. 1–47.
2. Hymes D. On Communicative Competence // Sociolinguistics. – Harmondsworth: Penguin Books, 1972. – P. 269–293.
3. Bachman L. Fundamental Considerations in Language Testing. – Oxford: Oxford University Press, 1990. – 408 p.
4. Brown H. D. Principles of Language Learning and Teaching. – New York: Pearson Education, 2007. – 410 p.
5. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: A Learning-Centred Approach. – Cambridge: Cambridge University Press, 1987. – 183 p.
6. Dudley-Evans T., St. John M. Developments in English for Specific Purposes: A Multi-disciplinary Approach. – Cambridge: Cambridge University Press, 1998. – 301 p.
7. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 270 p.
8. Celce-Murcia M. Rethinking the Role of Communicative Competence in Language Teaching // Intercultural Language Use and Language Learning. – Springer, 2007. – P. 41–57.
9. Hyland K. English for Academic Purposes: An Advanced Resource Book. – London: Routledge, 2006. – 208 p.
10. Nation I. S. P. Learning Vocabulary in Another Language. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 477 p.